

Preventivní program

Základní školy a mateřské školy Hovorčovice, p. o.
(základní škola)

na období 2021–2026

Primární prevence rizikového chování žáků

Obsah

Charakteristika školy	3
Školní areál a okolí školy	3
Charakteristika žáků.....	3
Žáci 1. stupně	3
Žáci 2. stupně	3
Vnitřní zdroje	4
Školní preventivní tým	4
Materiálně technická základna	6
Informační zdroje.....	6
Vnější zdroje.....	7
Východiska a cíle	7
Metody a metodika.....	7
Návaznost na RVP ZV, ŠVP a školní řád.....	8
1. stupeň ZŠ.....	8
2. stupeň ZŠ.....	10
Monitoring a evaluace	14
Evaluace školního preventivního programu za období 2015 – 2020.....	14
Vize do příštích let.....	15
Dokumentace a další součásti preventivního programu	15

Charakteristika školy

Školní areál a okolí školy

Základní škola se nachází v obci Hovorčovice, která leží v okrese Praha-východ ve Středočeském kraji, na severní hranici s Prahou. K roku 2020 zde bydlí 2500 obyvatel. Obec disponuje kulturním i sportovním zázemím (fotbalové hřiště, tenisové kurty, cyklostezky, rybník, dětská hřiště, kostel apod.). Díky množství sdružení a spolků (např. spolek rodičů MROŠ, který zajišťuje provoz Umělecké akademie při ZŠ Hovorčovice) jsou zde různé nabídky k zájmové a sportovní činnosti pro žáky.

Školní areál je situován v klidnější části obce na oploceném pozemku. Je rozdělen do dvou budov se zahradou a sportovní plochou. Budova pro výuku 1. stupně se školní družinou, keramickou dílnou, multifunkční učebnou a knihovnou, sídlí v ulici Revoluční č. 903 v obci Hovorčovice. Jedná se o zrekonstruovaný a rozšířený objekt z roku 2015 s novým vybavením všech vnitřních prostor. Do budoucna se zde plánuje další rozšíření, které umožní duplicitní kapacitu všech ročníků I. stupně ZŠ. Budova pro výuku 2. stupně se školní družinou, jídelnou i vývařovnou, tělocvičnou, venkovní učebnou a s dalšími odbornými učebnami sídlí v ulici U Rybníka č. 930 v obci Hovorčovice. Tato budova byla v roce 2017 zcela nově vybudována. V těsné blízkosti obou budov se nachází hovorčovický park a remízek. Tato místa jsou také využívána pro výuku a družinovou činnost.

Jako riziková místa v obci se jeví hovorčovický park s altánem, remízek, okolí nádraží, čističky odpadních vod a teplovodního potrubí. Ve škole to poté jsou šatny, toalety, zázemí okolo tělocvičny, popř. prostor před budovou 2. stupně.

Charakteristika žáků

Základní školu ve školním roce 2020/2021 navštěvuje celkem 305 žáků – z toho 203 žáků tvoří 1. stupeň a 102 žáků tvoří 2. stupeň (v rámci 2. stupně je vzděláván jeden žák individuálně). Žáci jsou rozděleni do jednotlivých devíti ročníků. V každém ročníku jsou dvě třídy. Výjimku tvoří 7., 8., a 9. třída, kde je pouze jedna třída. Většina žáků žije v obci Hovorčovice nebo v přilehlých obcích. Před nástupem do základní školy navštěvují žáci společně mateřskou školu, popř. přípravnou třídu základní školy. S některými svými vrstevníky se tedy znají.

Škola integruje žáky s různými podpůrnými opatřeními, která jsou realizována dle PLPP a IVP.

Žáci 1. stupně

Žáci obecně při vstupu do školy v první třídě prožívají náročné období. Sžívají se, orientují se a adaptují se v novém prostředí a ve vyučovacím procese. Hledají si kamarády. Učí se plnit požadavky učitele či dodržovat školní a třídní pravidla. Potřebují dospělou autoritu, která jim poskytne pomoc a vedení. Žáci v tomto období preferují hru, tvoření a pohyb. Rádi pracují se svojí fantazií a prožitkem. Aktuální situace problémového chování a jednání, vztahové a jiné konflikty potřebují řešit ihned za podpory učitele.

Žáci 2. stupně

Přelom mezi prvním a druhým stupněm základní školy je svázán s obdobím puberty. Zde dochází k výraznému posunu ve vývoji třídní skupiny. Sílí potřeba rovnocenného partnerství mezi vrstevníky i učiteli. Vyrůstá požadavek na respektování a striktní dodržování dohodnutých pravidel, protože mezi spolužáky jde především o spravedlivost. Do vývoje třídních vztahů se promítá individualizace růstu osobnosti, svébytnosti a svéráznosti každého žáka. Vrstevnické vztahy mohou být lepší a pevnější za předpokladu, že učitel sám rozvíjí příznivé klima ve třídě tím, že uvolňuje závislost na své osobě a vede žáky k citlivému vnímání spolužáků, ke kooperaci a ke konstruktivní komunikaci mezi nimi.

Vnitřní zdroje

Školní preventivní tým

Školní preventivní tým tvoří školní metodik prevence (dále jen ŠMP) a školní poradenské pracoviště. To se skládá ze školního psychologa, výchovného poradce a speciálního pedagoga. Jednotliví třídní učitelé a ostatní pedagogové spolupracují s týmem podle konkrétní aktuální situace k řešení.

Školní metodik prevence

Zaměřuje se na práci s kolektivem a sociálními vztahy. Spolupracuje se školním psychologem při přípravě a realizaci skupinové práce s dětmi v rámci třídnických hodin, adaptačních výjezdů, připravuje podklady pro diagnostiku třídního klimatu v jednotlivých třídách, spolupodílí se na tvorbě a realizaci případných intervenčních programů pro třídní kolektivy. V případě potřeby funguje jako prostředník pro žáky vyžadující pomoc školního psychologa, zapojuje klienty školního psychologa do svých projektů, posiluje jejich pozici v mimo vyučovacích aktivitách. Zaměřuje se na včasné odhalení ohrožených dětí (izolace, týrání, zanedbávání, sociálně patologické jevy, kriminalita, ...). Podílí se na vytváření strategií a programů zaměřených na podporu rozvoje osobnosti žáků, na vytváření a realizaci preventivních programů v oblasti zneužívání návykových látek a negativních jevů v chování žáků. Zodpovídá za obsah a průběh primárně preventivních aktivit ve škole. Spolu se školním psychologem sestavuje a každý rok aktualizuje Preventivní program školy. Metodik prevence konzultuje se školním psychologem připravované aktivity v rámci primární prevence sociálně patologických jevů. Jejich vzájemné propojení se uplatňuje při výběru vhodných besed, diskusí, při sestavování preventivního programu školy. Konzultace také vyžadují situace, kdy je metodik prevence konfrontován s rizikovými projevy chování u některého z žáků.

Školní poradenské pracoviště

Školní psycholog

Diagnostikuje třídní kolektivy i jedince, sleduje psychický vývoj dítěte od předškolního věku po odchod na střední školu, poskytuje poradenské služby dětem, rodičům, zaměstnancům školy, podílí se na dalším vzdělávání pedagogů ZŠ. Úzce spolupracuje s dalšími odborníky (PPP, dětský psychiatr, obvodní lékař, sociální odbor, SVP, atd.).

Konkrétní pracovní náplň:

- koordinuje pedagogicko – psychologické poradenství ve škole;
- pracuje s celým systémem školy (vedení, pedagogický sbor, třídní učitelé, žáci, rodiče žáků);
- na základě prosby třídního učitele pracuje s žákovskými kolektivy a ovlivňuje prostřednictvím sociálního učení sociální klima školních tříd a celé školy;
- provádění psychologické diagnostiky pro zjištění školní neúspěšnosti nebo vyhledání žáků nadaných;
- po dohodě se speciálním pedagogem provádí komplexní diagnostiku orientovanou na zjišťování příčin poruch učení a chování;
- zjišťuje individuální předpoklady pro uplatňování a rozvíjení schopností a nadání žáků provádí prevenci školní neúspěšnosti;
- provádí krizovou intervenci a neodkladná psychologická vyšetření žáků;
- provádí pedagogicko-psychologickou diagnostiku v souvislosti s profesní orientací žáků;
- koordinuje kariérové poradenství s ostatními subjekty, které poskytují specializované služby kariérového poradenství (PPP, úřady práce...);
- odborně a metodicky pomáhá učitelům zavádět a aplikovat pedagogicko-psychologické poznatky do vzdělávacího procesu;
- poskytuje konzultační pomoc rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu;

- zajišťuje koordinaci poskytovaných služeb s ostatními subjekty, zejména PPP, SPC, SVP;
- zajišťuje koordinaci služeb poskytovaných dalšími odborníky ve státním i nestátním sektoru osvětová, přednášková a vzdělávací činnost;
- pomoc s konkursními řízeními vyhlašovanými školou;
- školní psycholog může nabízet i jiné druhy nadstandardních činností, např. skupinovou psychoterapii podle toho, v čem získal další odborné vzdělání a v souladu s potřebami školy.

Výchovný poradce

Podílí se na monitorování problémových projevů chování, pravidelně provádí analýzy a návrhy konkrétních opatření, navrhuje IVYP – individuální výchovné programy u vybraných žáků. Společně se školním psychologem poskytuje odborné poradenství a individuální konzultace zákonným zástupcům a žákům při výběru vhodného studijního programu. Zachycuje a se školním psychologem konzultuje výchovné problémy žáků. Je v úzkém kontaktu s PPP. Vytváří podmínky pro navázání kontaktu a pomáhajícího vztahu s rodinami v oblasti vzdělávání, spolupráce s rodinou, poskytuje pomoc rodinám, ve kterých nejsou podmínky pro domácí přípravu dětí do školy (zprostředkování přípravy na vyučování, přijímací zkoušky apod.). Eviduje přehled všech žáků s podpůrnými opatřeními ve škole, a to v úzké spolupráci se speciálním pedagogem.

Speciální pedagog

Podporuje pedagogy při přípravě a vytvoření individuálního vzdělávacího plánu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Diagnostikuje možné poruchy učení v 1. a ve 2. třídě, které konzultuje s psychologem. Zodpovídá za reedukaci specifických poruch učení. Vede nápravná cvičení specifických poruch učení u žáků prvního a druhého stupně. Vychází přitom z individuálních vzdělávacích programů. Ty sestavuje spolu s třídním učitelem a školním psychologem na základě posudků PPP, která většinou SPU odhalí a diagnostikuje. Školní speciální pedagog má na starost především nápravy, dále se podílí na přípravě podkladů pro speciálně – pedagogická vyšetření žáků. Zprávu z PPP spolu se školním psychologem rozpracuje do individuálního vzdělávacího plánu a dohodnou společný postup náprav, jehož průběh pravidelně společně konzultují. Školní psycholog kontroluje funkčnost IVP zhruba 2x ročně. Speciální pedagog průběžně komunikuje s rodinami žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a eviduje všechny poskytnuté pomůcky, pořízené v rámci podpůrných opatření u jednotlivých žáků. Koordinuje úpravu školního prostředí, zajištění speciálních pomůcek, didaktických a diagnostických materiálů a poskytuje poradenství pro užívání kompenzačních pomůcek. Koordinuje speciálně pedagogickou péči ve škole.

Třídní učitelé

Každá třída má svého přiděleného kmenového třídního učitele. Třídní učitelé tudíž znají chování a mají přehled o spontánním jednání žáků ve třídě. Jsou přítomni ve třídě o přestávkách a sledují dění i v ostatních prostorách školy (chodby, šatny, herny, WC apod.). Mohou reagovat okamžitě na rizikové chování žáků a řešit bezodkladně aktuální problémové vztahové situace ve škole.

Dále pravidelně, 1x za týden, realizují třídnické hodiny, které jsou pevně zakotveny v rozvrhu žáků. Jejich náplní jsou především aktivity zaměřené na aktuální potřeby žáků, na osobnostní a sociální rozvoj žáků, na schopnosti spolupráce i práce se skupinovou dynamikou, na komunikační dovednosti a na budování pozitivního jádra třídy. S tím úzce souvisí tvorba pravidel třídy a jejich následné dodržování. Nedílnou součástí jsou aktivity podporující vybraná témata prevence rizikového chování.

Oboroví učitelé

Oboroví učitelé zajišťují podporu prevence v jednotlivých předmětech a v průřezovém tématu OSV (tzn. rozvoj prožitkových metod, sebereflexe a sebehodnocení, budování sebevědomí a místa ve skupině).

Témata v předmětech český jazyk, přírodověda/přírodopis, vlastivěda/dějepis a v občanské výchově jsou:

- zdravý životní styl, výchova ke zdraví, upevnění správných stravovacích návyků, poruchy příjmu potravy;
- pochopení významu a realizace pohybových aktivit, rizikové sporty;
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě, rozvoj schopností komunikovat, naslouchat a diskutovat, extrémní projevy agrese, šikana a kyberšikana;
- Bezproblémový přechod mezi vzdělávacími stupni;
- základní informace o tabákových a alkoholických výrobcích a jejich důsledků pro zdraví;
- základní informace o návykových látkách, pojem drogová závislost, dovednost odmítání nabízených závislostí, prevence v adiktologii;
- chápání významu osobního prostoru a psychického i fyzického bezpečí, sexuální rizikové chování, negativní působení sekt, syndrom CAN (týrané a zneužívané dítě);
- podpora tolerance, rasismus, xenofobie;
- záškoláctví;
- rizikové chování v dopravě, dopravní výchova.

Materiálně technická základna

Materiálně technická základna je tvořena tematicky zaměřenými aktivitami a navazujícími programy na prevenci rizikového chování žáků. Jedná se především o besedy, přednášky, diskuze, představení souborů výchovné dramatiky, projekty, workshopy, návštěvy intervenčních zařízení, promítání výchovných filmů apod. Dále se sem řadí pořádání společenských celoškolských, třídních i družinových akcí pro žáky, jejich rodiče i veřejnost (např. stmelovací a intervenční programy, výlety, setkávání, tvořivé dílny, jarmarky atd.).

Informační zdroje

Veškeré informace ohledně podpory prevence rizikového chování žáků jsou k dispozici v budově 1. i 2. stupně ZŠ. Jsou to zejména schránky důvěry, do kterých má přístup pouze psycholog a ředitelka školy. Letáčky s tématy rizikového chování visí na informačních nástěnkách obou budov ZŠ. Témata prevence se pravidelně objevují i ve školním časopise. Dále si žáci mohou zapůjčit odborné publikace v knihovně ve 2. patře budovy 2. stupně ZŠ. K osobní konzultaci lze kdykoliv využít školní preventivní tým, který rád vyjde vstříc potřebám žáků, rodičů i veřejnosti. Kontakty na jednotlivé členy školního preventivního týmu najdete na webových stránkách školy na tomto odkaze, který obsahuje informace o ŠPP: <https://www.skolahovorcovice.cz/zs/poradenstvi> nebo viz níže.

Školní psycholog: Mgr. Eliška Kostková, email: psycholog@skolahovorcovice.cz, Tel.: 725 861 613

Školní metodik prevence: Mgr. Ivana Šircová, PhD., email: info@skolahovorcovice.cz

Výchovný poradce: Mgr. Hana Mašková, email: maskova@skolahovorcovice.cz, Tel.: 725 835 402

Speciální pedagog: Mgr. Miluše Vartýřová, email: vartyrova@skolahovorcovice.cz

Vnější zdroje

V rámci podpory prevence rizikového chování žáků spolupracuje základní škola s těmito organizacemi:

- Projekt Odyssea, z. s., kontaktní osoba: Mgr. Ivana Šircová, PhD., tel.: +420 777 084 246;
- Policie České republiky; Krajské ředitelství policie Středočeského kraje, tel.: 974 861 229, e-mail: krps.podatelna@pcr.cz;
- Obecní policie Hovorčovice; kontaktní osoba: Vladimír Brza, e-mail: obecnipolicie@hovorcovice.cz
- Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD): Vladimír Eder, DiS., tel.: 778 767 950, e-mail: vladimir.eder@brandysko.cz;
- PROSPE, kontaktní osoba: Mgr. Michaela Titmanová, tel.: +420 731 891 334;
- Spolek rodičů MROŠ, kontaktní osoba: Jana Bartošová, e-mail: spolek.mros@gmail.com, tel.: +420 775 974 060;
- CVC Měšice, e-mail:recepce@cvcmesice.cz, tel.: +420 733 111 865
- Centrum primární prevence Středočeského kraje, kontaktní osoba: Tereza Müllerová, DiS., e-mail: mullerova@os-semiramis.cz, tel.: +420 733 184 995.

Východiska a cíle

Základní škola směřuje k tomu, aby její vzdělávání připravovalo žáky na život, tzn., připravovalo je na to, čemu se v budoucnu budou věnovat. Žákům umožňuje porozumět sobě samým i ostatním. Podporuje jejich zdravé sebevědomí. Učí je nacházet potěšení v poznání, přijímat změny a být otevřený novým možnostem a zážitkům. Buduje příznivé a bezpečné sociální klima školy. To vše základní škola realizuje pomocí aktivit naplňující průřezové téma Osobnostní a sociální výchova a primární prevence, tj. širokou nabídkou volnočasových aktivit, pravidelně realizovanými třídnickými hodinami, spoluprací s odborníky v oblasti primární prevence, partnerským přístupem mezi školou a rodiči.

Dalším východiskem je cílené vzdělávání pedagogů v oblasti komunikace a prevence, tzn., aby dokázali porozumět potřebám žáků, uměli řešit konstruktivně aktuální problémové situace a dokázali zamezit, eliminovat a oddálit rizikové chování žáků.

Cílem primární prevence je vytvořit pozitivní sociální klima v jednotlivých třídách a celé škole. Žáci jsou motivováni k práci na vzájemných vztazích. Škola je bezpečným místem pro všechny. Z tohoto pohledu klademe důraz na oblast nespecifické primární prevence, cíleně pracujeme na rozvoji sociálních dovedností žáků, vedeme je k zájmu o spolužáky a druhé lidi.

Metody a metodika

Základní škola využívá k naplnění primárně preventivních cílů aktivizující metody a postupy, kdy cílů dosahujeme tak, že se zaměřujeme na vlastní učební práce žáků, klademe důraz na jejich myšlení a řešení problémů. Tyto metody přispívají k rozvoji osobnosti žáka a jeho kreativitě, počítají se zájmem žáků a v neposlední řadě vycházejí vstříc individuálním učebním stylům jednotlivých žáků, přičemž respektují úroveň jejich kognitivního rozvoje. Rovněž dávají žákům příležitost zčásti ovlivňovat konkrétní cíle, využívat možnosti individuálního učení a zapojovat se do kooperativního učení či spolupráce. Patří sem hra, projekty, workshopy, besedy, diskuze, zážitkové učení, reflexe a sebereflexe apod. To vše podporuje příznivé školní klima.

Učitelé pracují s metodikou – „Co dělat když...“, jde o intervenci pedagoga, která je vypracovaná Projektem Odyssea. Je k dispozici všem na školním interním uložišti (viz také kapitola Dokumentace a další součásti preventivního programu).

Návaznost na RVP ZV, ŠVP a školní řád

Níže uvedená podpůrná preventivní opatření proti rizikovému chování žáků vycházejí z Rámcově vzdělávacího programu základního vzdělávání, školního vzdělávacího programu a školního řádu a jsou úzce navázána na jednotlivá témata ve vyučovaných předmětech.

1. stupeň ZŠ

Harmonogram primární prevence ve školním roce

Měsíc/ročník	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
září	1	1	1	1	1
říjen	1	1	1	1	1
listopad	2	2	2	2	2
prosinec	1	1	1	1	1
leden	1	1	1	1	1
únor	1	1	1	1	1
březen	2	2	2	2	2
duben	1	2	2	2	2
květen	1	1	1	1	1
červen	1	1	1	1	1

Témata primární prevence v jednotlivých ročnících 1. stupně ZŠ

Ročník	Název kurzu	Anotace a vybrané cíle kurzu
1. ročník	Kdo jsme a kdo jsou naši spolužáci	Žáci se mezi sebou seznámí. Zapamatují si svoje jména, a co mají rádi. Nastaví si pravidlo při oslovování se křestním jménem a procvičí si ho. Zažijí atmosféru důvěry.
2. ročník	Naše vztahy – tvorba pravidel	Žáci popíší, jak se k sobě chovat a pod vedením lektorů vytvoří konkrétní pravidla chování, uvedou příklady vzájemné pomoci, procvičí si předávání slova a naslouchání. Procvičí si spolupráci dvojic.
3. ročník	Co chceme, co musíme a co můžeme	Žáci popíší, co ve škole chtějí zažívat a dělat. Seznámí se s tím, co dělat mohou a co dělat musí a proč. Navrhnou, jak realizovat některá svá přání.
4. ročník	Reagujeme na nepříjemné chování spolužáků	Žáci si vyzkouší, jak neagresivně reagovat na chování spolužáků, které je jim nepříjemné. Popíší, jak zvládají vlastní agresivitu. Navrhnou a osvojí si postupy řešení konfliktů.
5. ročník	Odmítáme závislosti – rozpoznáváme projevy a pojmenováváme je	Žáci popíší, co jim dává a bere hraní her na počítači a sledování televize. Seznámí se s tím, jak může vzniknout závislost a s dopady kouření a konzumace nezdravého jídla na jejich zdraví. Navrhnou, jak by si přáli trávit volný čas, vytvoří burzu nápadů a reálných možností.

Na všechny tyto povinné kurzy navazují volitelné kurzy, které vybírají třídní učitelé. V nich je možné pokračovat v tématu základního kurzu pro daný ročník nebo vybrat jiné či rozšiřující téma (např. vyjadřujeme svoje emoce, umíme sdělovat, co se nám líbí a nelíbí na chování druhých, poznáváme své spolužáky, poznáváme svou osobnost, poznáváme svůj vztah k lidem, učíme se spolupracovat, bystříme své smysly, pečujeme o sebe i o druhé, pečujeme o dobré vztahy, umíme si říci o pomoc).

Témata primární prevence vycházející z vyučovaných předmětů na 1. stupni ZŠ

	Český jazyk	Prvouka	Třídnické hodiny
1. ročník	<ul style="list-style-type: none"> -vztahy mezi lidmi – oslovení, prosba, omluva, poděkování -znalost adresy -neposkytovat informace cizím lidem -poslouchat rady dospělých (rodičů, učitelů) - nenechávat věci bez dozoru - multikulturní výchova – poznatky o různých etnických a kulturních skupinách žijících v ČR 	<ul style="list-style-type: none"> -chodec – pravidla bezpečné chůze po chodníku, po silnici, cesta domů. - pravidla třídy (pravidla a sankce vyplývající z jejich porušení) - soužití lidí – mezilidské vztahy - rodina – význam, funkce rodiny, role v rodině - základní hygienické a režimové návyky - třídění odpadu - péče o zdraví, nemoc, úraz - osobní bezpečí, krizové situace 	<ul style="list-style-type: none"> - pravidla rozhovoru - svěření se s problémy dospělé osobě - pravidla komunikace - práce ve skupině -sebehodnocení
2. ročník	<ul style="list-style-type: none"> -naslouchání, zdvořilé a účelové jednání s lidmi, spisovné vyjadřování, respekt a tolerance k názorům druhých 	<ul style="list-style-type: none"> - místo, kde žijeme – rodina, rodinné zázemí, domácí práce a volný čas - lidé kolem nás – komunikace mezi lidmi, pravidla slušného chování - člověk mezi lidmi – rodina, známí, cizí lidé, umění odmítnout, dopravní výchova, návykové látky, alkohol, prášky, rostliny - člověk a jeho zdraví – lidské tělo, hygiena, nemoc, úrazy, první pomoc, prevence úrazů, životospráva - jak pomoci – telefonní čísla na instituce zabývající se různými druhy pomoci 	<ul style="list-style-type: none"> - rozhovor, pravidla rozhovoru – schopnost vcítění se do druhých - základy společenského chování a sociálních dovedností, hrané situace, řešení problémů - důležitost spolupráce, výhody
3. ročník	<ul style="list-style-type: none"> - vztahy mezi lidmi – oslovení, prosba, omluva, poděkování - znalost adresy - nácvik forem společenského styku, ústní a písemné sdělování přání, vedení rozhovoru 	<ul style="list-style-type: none"> - pravidla chování ve třídě i mimo školu - bezpečnost silničního provozu, dopravní značky - příznivé a nepříznivé důsledky lidské činnosti - funkce rodiny 	<ul style="list-style-type: none"> - snaha o tvorbu přátelského kolektivu, učit se tvořit a dodržovat pravidla - využívání mimoslovní komunikace - prohlubování schopností spolupráce ve skupině - seznámení s náročnými způsoby společenského chování (pomoc lidem na ulici, při nehodách) - rozvoj schopnosti vcítění - prohlubování schopnosti partnerského i skupinového kontaktu - zkoumání a řešení etických problémů
4. a 5. ročník	Přírodověda		Třídnické hodiny
	<ul style="list-style-type: none"> - Chování člověka v přírodě - vycházka do okolí školy, lidské výtvořky a přírodniny - třídění živých organismů (živočichové, rostliny a houby apod.) - lidské tělo, proč chráníme naše tělo a zdraví (zdravá výživa, nervová a smyslová soustava, rozmnožování) 		<ul style="list-style-type: none"> - Hlubší sebepoznání i poznání ostatních - spolupráce ve skupině, sebehodnocení - nácvik vědomého uvolňování a soustředění se za ztížených podmínek - prohlubování skupinové práce - využití mimoslovní komunikace - získávání sebedůvěry a schopnosti přesvědčivě vyjádřit své myšlenky

Očekávané výstupy a kompetence žáků 1. stupně ZŠ

- Chápe rodinu jako zázemí.
- Chápe potřebu a smysl pravidel a dodržuje stanovená pravidla.
- Zvládá rozdíly v komunikaci s dětmi a s dospělými.
- Umí vyslechnout sdělení druhých/dodržuje pravidlo mluví jen jeden.
- Učí se sdělovat svůj názor, své pocity, kultivovaně argumentovat.
- Umí poskytnout zpětnou vazbu.
- Respektuje přirozené a jiné rozdíly mezi lidmi, svými vrstevníky.
- Respektuje názory druhých lidí.
- Učí se vcítit do druhých lidí.
- Umí pomáhat spolužákům.
- Umí se chránit před cizími lidmi.
- Dodržuje základní hygienické návyky.
- Učí se zorganizovat svůj volný čas.
- Zná informace o alkoholu, tabáku a jiných návykových látkách.
- Zná následky užívání návykových látek.
- Umí odmítat.
- Ví, kam se obrátit o pomoc.

2. stupeň ZŠ

Harmonogram primární prevence ve školním roce

Měsíc/ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
září	8	8	1	1
říjen	1	1	1	1
listopad	2	2	1	1
prosinec	1	1	2	2
leden	1	1	1	1
únor	1	1	1	1
březen	2	1	1	1
duben	1	1	2	2
květen	1	1	1	1
červen	1	1	1	1

Témata primární prevence v jednotlivých ročnících 2. stupně ZŠ

Ročník	Název kurzu	Anotace a vybrané cíle kurzu
6. ročník	Dohromady to zvládneme	Žáci se seznámí s tím, co to je šikana a jak se projevuje. V modelových situacích si vyzkouší, jak se šikaně bránit a jak reagovat, když se stanou svědky šikany. Zjistí, kde mohou hledat pomoc.
7. ročník	Rozhodujeme se a umíme se bránit (obrana proti manipulaci okolím)	Žáci si v modelových situacích z jejich života (skupinový tlak, odolávání reklamě, automanipulace) vyzkouší dělat promyšlená rozhodnutí. Seznámí se s tím, jak funguje manipulace a automanipulace a jak se jim účinně bránit. Ujasní si svoje postoje k vandalismu a krádežím.
8. ročník	Vím, kdo jsem, co a proč dělám a kam směřuji	Žáci si ujasní své životní cíle, uvedou, co dělají pro jejich naplňování, sestaví konkrétní plán vedoucí k jejich cílům a vyzkouší si během roku realizovat některé jeho kroky.

9. ročník	Jsem zodpovědný za své chování	Žáci formulují svoje očekávání a obavy z přechodu na jinou školu a z dospívání. Seznámí se s tím, co to je rizikové sexuální chování a kriminální chování a jak je ohrožuje. V modelových situacích si vyzkouší popsat, co ovlivňuje jejich chování a jak se mohou bránit proti tomu, aby nedělali věci, které dělat nechtějí. Uvedou svoje životní vzory a opory.
------------------	--------------------------------	--

Na všechny tyto povinné kurzy navazují volitelné kurzy, které vybírají třídní učitelé. V nich je možné pokračovat v tématu základního kurzu pro daný ročník nebo vybrat jiné či rozšiřující téma (např. Čím chci být, co proto dělám a co ještě musím udělat, abych toho dosáhl).

Témata primární prevence vycházející z vyučovaných předmětů na 2. stupni ZŠ

	Český jazyk	Občanská výchova	Přírodopis	Třídnické hodiny
6. ročník	-vztahy mezi lidmi – zpráva, oznámení, dopis, emailová komunikace a její pravidla, chatování -kritické myšlení – klíčová slova -spisovné vyjadřování -ironie a humor	-rodina a její funkce (členové, postavení, domov...) -obec, region, vlast – zdravé vlastenectví	-viry a bakterie -houby -organismy a prostředí – vzájemné vztahy mezi organismy	- zpětná vazba, aktivní naslouchání, prevence řešení konfliktů - cvičení rozpoznávání agresivního chování, manipulace a asertivity, návrhy řešení rizikového chování - hry a diskuzní aktivity zaměřené na objevování, formulování, sdělování a argumentování vlastních názorů a postojů
	Český jazyk	Občanská výchova	Přírodopis	Třídnické hodiny
7. ročník	-verbální a neverbální komunikace -zásady kultivovaného projevu -lživé informace a manipulativní působení (hoax, reklama, fakenews...)	-rodina a její tradice a normy -národnosti žijící v ČR, různost a druhy kultur -duchovní a věcné hodnoty, hospodaření s penězi a majetkem -právo a morálka, povinnosti občanů -společenské chování -rizika silniční a železniční dopravy, první pomoc	-anatomie a morfologie rostlin, systém rostlin -obyvatelstvo světa, urbanizace	-vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování pomáhající a prosociální chování - asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež, odmítání, omluva - rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech, první dojem, chyby v poznávání - regulace vlastního jednání i prožívání, vůle organizace vlastního času, plánování osobních cílů

	Český jazyk	Občanská výchova	Přírodopis	Třídnická hodina
8. ročník	<ul style="list-style-type: none"> -pravidla diskuze -úvaha – vyjadřování názoru -charakteristika – lidské vlastnosti, odlišnosti, tolerance -reflexe a sebereflexe 	<ul style="list-style-type: none"> -člověk jako osobnost – temperament, schopnosti, charakter, vůle, jak se vidím já a jak mne vnímá okolí, pocity a emoce - zdravý životní styl, techniky překonávání stresu, relaxace, druhy závislostí -lidská setkání, mezilidské vztahy, různé formy komunikace, vliv médií, chování v konfliktních situacích, autorita, solidarita, egoismus a altruismus -láska, sex, sexuální identita, manželství, výběr partnera, manželství a jeho zakotvení v zákoně, vznik lidského života, plánované rodičovství – metody antikoncepce, nebezpečí sexuálního života - chování v různých situacích (mimořádné události, nebezpečí, stav ohrožení) 	<ul style="list-style-type: none"> -etologie -evoluce člověka – anatomie, fyziologie, genetika 	<ul style="list-style-type: none"> -péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc lidská práva jako regulativ vztahů - dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému, sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích, dobrá organizace času, dovednosti zvládnání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění/relaxace), hledání pomoci při potížích - cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění - moje tělo, moje psychika -zdravé a vyrovnané sebepojetí
	Český jazyk	Občanská výchova	Přírodopis	Třídnická hodina
9. ročník	<ul style="list-style-type: none"> - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení - tvůrčí psaní - rozvoj kreativity a sebepoznání - úvaha a vyjádření vlastního názoru - praktická etika - životopis a motivační dopis 	<ul style="list-style-type: none"> -člověk jako osobnost – temperament, schopnosti, charakter, vůle, jak se vidím já a jak mne vnímá okolí, pocity a emoce - -láska, sex, sexuální identita, manželství, výběr partnera, 	<ul style="list-style-type: none"> - evoluce člověka - anatomie a morfologie rostlin, hub - jedovaté, nebezpečné a návykové chemické sloučeniny 	<ul style="list-style-type: none"> -organizace času, plánování učení a studia stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení

		manželství a jeho zakotvení v zákoně, vznik lidského života, plánované rodičovství – metody antikoncepce, nebezpečí sexuálního života - chování v mimořádných situacích - budování mezilidských vztahů - životní plánování		
--	--	--	--	--

Očekávané výstupy a kompetence žáků 2. stupně ZŠ

- Používá postupy efektivního učení a plánuje své učení i volný čas.
- Poznává svou osobnost (temperament, motivaci, schopnosti, sebedůvěru atd.).
- Vědomě pracuje se svými emocemi a zvládá vlastní agresivitu (s ohledem na sebe i na své okolí).
- Překonává sklony a návyky, které mu komplikují život.
- Uskutečňuje své životní cíle.
- Rozeznává nežádoucí stres ve svém životě a odstraňuje příslušné stresory pomocí relaxačních a aktivizačních cvičení.
- Nachází radost v těle, pohybu, pobytu v přírodě a zdravé životosprávě.
- Poskytne a vyhledá pomoc při osobních problémech.
- Zná podstatné informace o svých spolužácích, popisuje odlišnosti spolužáků a formuluje výhody (přínosy) těchto odlišností.
- Identifikuje zdroje chyb v poznávání lidí a jejich vliv na svůj život.
- Projevuje respekt k základním lidským právům svých spolužáků.
- Projevuje respekt ke spolužákům opačného pohlaví (chlapci x dívky).
- S respektem komunikuje se spolužáky o svém postoji k lásce, něžnosti a sexualitě.
- Dodržuje pravidla efektivního rozhovoru a ovládá techniku řeči.
- Kultivovaně projevuje a prosazuje své názory, potřeby a práva (s porozuměním používat vybrané asertivní postupy).
- Kultivovaně projevuje, co se mu líbí a co se mu nelíbí na chování druhého člověka (poskytuje druhému zpětnou vazbu).
- Odmítá manipulaci.
- Kultivovaně zvládá konflikty.
- Dodržuje efektivní postup práce v týmu a podporuje týmovou atmosféru.
- Zvládá situace soutěže a konkurence.
- Používá techniky efektivního řešení problémů, kde zvažuje své priority, podle kterých se rozhoduje.
- Reflektuje, rozpoznává projevy a užitečnost etických jevů ve vlastním životě (odpovědnost, spravedlnost, odvaha ...).
- Odmítá šikanu (rozpoznává projevy, pojmenovává je a brání jim).
- Odmítá závislosti (rozpoznává projevy, pojmenovává je a brání jim).

Monitoring a evaluace

Hlavním cílem evaluace a monitoringu je zhodnocení, jak funguje školní preventivní program, škola, jaké je prostředí školy, v němž se realizuje výuka. Nutností je vymezení oblastí, cílů, kritérií, nástrojů a časového rozvržení evaluačních činností.

	Činnost	Čas	Kde
Ředitelka školy	hospitace a následný rozbor	2x ročně	ve všech třídách
Školní metodik prevence	náslech a následný rozbor, anketní šetření, vedení deníku a portfolia absolvovaných preventivních programů	dle potřeby, min. 2x ročně	ve všech třídách
Školní psycholog	sociometrické šetření, náslech a následný rozbor	dle potřeby (min. 1x ročně)	ve všech třídách
Výchovný poradce	náslech a následný rozbor, výchovné komise	1x ročně	ve všech třídách
Speciální pedagog	náslech a následný rozbor	1x ročně	ve vybraných třídách
Pedagogové	sdílení zkušeností a problémů	dle potřeby, min. 1x měsíčně	ve všech třídách

Evaluace školního preventivního programu za období 2015 – 2020

Kromě plánovaného preventivního programu se naše škola v loňském roce zapojila do programu NNTB (Nenech to být).

V prvním pololetí proběhla speciálně pedagogická depistáž za účelem zmapování prvních a druhých ročníků.

Od roku 2018 působí ve škole žákovský parlament. Neodmyslitelně patří mezi aktivity posilující dobré klima mezi žáky a v celé škole.

Dalším povedeným projektem, který posiluje soudržnost mezi žáky, učiteli a působí i na rodiče a širší veřejnost je náš školní časopis.

Školní metodik prevence superviduje každý rok v rámci třídnických hodin a Osobnostně-sociální výchovy uplynulé aktivity ve všech třídách. Zápisy vždy předává třídním učitelům a společně s nimi a ředitelkou školy tyto podklady vyhodnocují.

Všichni žáci školy se pravidelně účastní adaptačních výjezdů hned na počátku školního roku např. v září 2019 se žáci 6. – 8. ročníku účastnili spolu s třídními učiteli adaptačního výjezdu; kdy např. prošli a prožili zážitkový kryt LARP (č. 17), navštívili důlní expozici v Landek Parku a Úžasné světy techniky v Dolních Vítkovicích.

V listopadu 2019 žáci 8. ročníku, společně s pedagogy a ředitelkou školy, navštívili SOU Čakovice. Užili si ukázkou možností pro volbu povolání včetně banketu, který připravili studenti SOU Čakovice.

Žáci obou tříd 4. ročníku se v listopadu 2019 zúčastnili Besip akce. Ve škole si zopakovali základní pravidla správného chování v silničním provozu: chodec a cyklista. V tomto měsíci se žáci obou tříd 5. ročníku účastnili přednášky od ČSOB na téma finanční gramotnost. Za tuto přednášku děkujeme panu Šedivému a paní Brynychové.

Žáci ze 4. B a 5. B si také v tomto měsíci užili kontakt s první pomocí zážitkem, děkujeme projektu Vitalus.

V prosinci 2019 se děti ze 3. A seznámily s pojmy právo a zákon. Vyzkoušely si sehraný soudní proces. Více info zde: <https://www.cak.cz/assets/jak-katku-dostal-detsky-dluh.pdf>.

Taktéž v prosinci se žáci 6. -8. ročníku účastnili workshopu Zvolinfo na téma fakenews a mediální gramotnost.

V lednu 2020 byl paní Ivanou Šircovou proškolen pedagogický sbor naší školy v oblasti: Třídnické hodiny - osobnostní a sociální výchova jako základ dobrých vztahů ve škole.

V únoru 2020 si žáci s třídní učitelkou užily návštěvu v centru Paraple, kde se zabývají pomocí lidem na vozíku po poškození míchy a pomocí jejich rodinám zvládnout těžkou životní situaci. V tomto měsíci také prošly žáci 7. ročníku plánovaným programem na míru od lektorů Projektu Odyssea, z. s., a to s tematikou: Dobré vztahy v naší třídě.

Dále si žáci 6. – 8. ročníku prožili únikovou hru Fakescape, více informací naleznete zde: <https://fakescape.cz/zs-verze/>.

Ke konci února byl opět lektory Projektu Odyssea, z. s., zrealizován preventivní program na téma komunikace ve třídě, účastnili se ho žáci 6. ročníku, byl ušit třídě na míru.

V dalších měsících jsme si prošli, bohužel, všichni krizí spojenou s výskytem koronaviru COVID-19, kdy byla naše škola uzavřena a děti se vzdělávaly distančně, tedy výukou na dálku. Preventivní aktivity v tomto období tedy neprobíhaly dle původního plánu a ustoupily do pozadí, pro případ individuální krizové intervence byla k dispozici pro všechny ve škole školní psycholožka.

Vize do příštích let

V loňském školním roce jsme se v naší škole setkali s potížemi v oblasti kyberprostoru, na tuto tematiku bychom se rádi v příštím roce zaměřili. Také jsme navzdory silným preventivním aktivitám zaznamenali potíže ve vztazích a komunikaci u některých žáků. Kromě uvedených plánů, bude nabízet školní psycholog kroužek pro rozvoj sociálních dovedností i pro druhý stupeň. Na kroužek pro první stupeň (který se rozeběhl v druhém pololetí předchozího školního roku) jsme měli pozitivní ohlasy.

Dále bychom rádi zavedli dotazníky měřící klima školy.

Dokumentace a další součásti preventivního programu

Základní škola dokumentuje aktivity v rámci preventivního programu zápisy ve třídních knihách, portfoliím z navštívených preventivních programů a zprávami z výchovných komisí. Dále školní metodik prevence vede deník, kam zapisuje své poznatky z průběžných násleďů a reflexí v jednotlivých třídách. Součástí dokumentace je také vyhodnocení anketních otázek, výsledky sociometrických dotazníků apod. Nedílnou součástí preventivního programu je 14 samostatných příloh zabývajících se intervencí pedagoga při rizikovém chování žáků. K dispozici a k prostudování jsou na vyžádání.

- 1) drogy
- 2) doprava
- 3) poruchy příjmu potravy
- 4) alkohol

- 5) syndrom týraného dítěte
- 6) šikana
- 7) kyberšikana
- 8) homofobie
- 9) extremismus
- 10) vandalismus
- 11) záškoláctví
- 12) tabák
- 13) násilí
- 14) krádeže

Vypracovaly:

Mgr. Lucie Hyklová, Mgr. Eliška Kostková

Schválily a doplnily:

Mgr. Ivana Šircová, PhD., Mgr. Jana Hirková

V Hovorčovicích dne 15. 9. 2020